

розділом; 5) перша турецька війна; 6) перший розділ Польщі. Автор, розкриваючи перед нами образ політичних зносни Петербурга, цілком не стараєть ся покривати усіх тих неморальних способів, що уживала Росія на свою користь особливо в Швеції та Польщі. А все таки виносило таке вражінє по прочитаню, немов то автор сі способи уважає занадто малими супротив високої, національної ідеї Катерини, себто могутности держави і добра російського народу. Усі оригінальні висновки автора належать по найбільшій часті до історії першого розбору Польщі. Він доходить у тій справі до виводу, що проєкт розбору Польщі вийшов не від Прусиї, а від Росії. Ми коротенько подамо головні основи, на яких збудована ся нова теза, прийнята критикою доволі неприхильно. Ось вони: 1) ще 1763 р., вараз на вість про смерть Августа III, читав на засіданю міністерства гр. Чернишов свій тайний проєкт, аби з огляду на відносини у Польщі забрати сі краї, що до них Росія має, хоч би яку небудь, претенсію; 2) того-ж року говорив гр. Панїн пруському послови гр. Сольмсу, намовляючи його до союзу, що „пруському королеви не прийдець ся жалувати з'обовязань для Росії“, і в тих словах Фридрих доглянув вараз плян розбору; 3) і пізнійше Панїн і цариця неясними словами підсували пруському правительству надії якихось великих користей близько коло себе для рівноваги російських здобутків від Турції. Пізнійші виганя Росії були не щирі для здержаня нахабности пруського короля і для заслони себе. До сих трох пунктів можна звести всі докази автора, що проєкт вийшов з Петербурга. Тут не місце ближше обговорювати сю справу, скажемо лише те, що всі докази автора не доводять властиве нічого иньшого, як тільки, що Росія мала велику охоту поживитись коштом Польщі, — проєкту-ж розбору тут не видно, і він мабуть і дальше буде надаватись Фридрихови чи там Лінарови.

С. Т.

П. А. Ананьєвъ — Къ предстоящему столѣтію города Василькова Кіевской губерніи, К., 1897, ст. 37 (відбитка в „Кієвлянина“ ч. 69, 72 і 74).

Брошурка ся написана з причини недалекого столітя в часу, коли Васильків став повітовим містом 1797 р. Предметом її є довга, замотана і до нині ще не скінчена історія наділення землею васильківських селян і міщан, що перше разом з самим Васильковом належали до Печерського монастиря. Були вправді в тій справі докладні розпорядження дотичних властей, але розпорядження зіставались невиконані і права власности лишали ся і на дальше непевні. В остатних роках справа пішла на судову дорогу і тепер є надія на покінченє її, але і для

суду не легка тут річ, коли треба рішати справу по сто літах, а при тім автор уважає суд компетентним тільки для рішення спору, а зовсім не признає его управненим рішати справи суспільного устрою. Г-а.

Изъ переписки Т. Г. Шевченка съ разными лицами. (Съ примѣчаніями М. К. Чалого). Сообщ. М. Чалый. Кіевская Старица 1897 II ст. 151—175, III ст. 452—475.

Д. Чалий, звістний біограф Тараса Шевченка, подав в „Кіївській Старині“ деякі листи писані ріжними особами до Шевченка. Є тут між иньшими більше число листів кн. Варвари Репніної, дальше кілька листів Кухаренка, а також девять листів Броніслава Залєського; крім того є, також по одному, або по два листи від иньших ще осіб, як від Лазаревського, Штернберга, Бодяньського.

Сей материял — то дуже важний здобуток, особливо для історика літератури. Але-ж листи ті не представляють вже чогось аж надто нового, ще не чуваного, не оголошеного, бо, як відомо, ті листи вже в часті з'ужив сам Чалий в своїй біографії Т. Шевченка. Та я сказав, що тільки в часті, бо і справді більша частина тих листів була ще дотепер не знана. Через се я покажу тут, що в тих листах є ще нового, не обробленого.

Розуміє ся само собою, що обговорюючи ті листи, я буду їх групувати хронологічно.

Одже насамперед годить ся звернути увагу на листи кн. В. Репніної, з років 1844—1845, як раз до того так цікавого для нас, а так характеристичного для Шевченка віку.

Але-ж при сій нагоді мушу заявити, що в тих листах щось дуже нового не знайдемо, бо фрагменти кожного майже листу княжни були вже оголошені в книжці Чалого: „Жизнь и произведения Т. Шевченка“. Та поминувши се, довідуємось дещо про відносини поета до фамілії Репніних і до иньших знайомих, самої княжни до поета; набираємо відомостей що до его поеми „Тризна“, більше роз'яснює ся нам справа видання „Живописної України“. І так в другім листі, з котрого Чалий дуже мало, бо тільки кілька стрічок оголосив в своїй висше наведеній праці, є дуже багато для нас інтересного. Бачимо з него, що привязанє кн. Репніної до Тараса було таке сильне, що вона все би була дала, аби тільки своему другови допомочти. Тоді як раз Шевченко був занятий викупном рідні своєї з кренацтва. У тій справі писала княжна до Тараса. Як